

Ishiguro magyarul

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 45. szám, 2017. november 10.

Csatlakozni szeretnék Gergely Ágnes megállapításához, amely szerint Kazuo Ishiguro legnagyobb regényének magyar címe „bántóan pontatlan” (*Ishiguro, ÉS*, 2017/42., okt. 20.). Vitatkoznék azonban azzal a véleményével, amely szerint az eredeti cím „*esetlen, lefordíthatatlan*”, valamint azzal a feltételezésével is, hogy a címben szereplő „nap” a regény történetének valamely konkrét napjára utal. Nem hiszem, hogy a regény múltbeli történetében lenne egyetlen fordulópontra, éppen azt mutatja meg, hogy önmagában jelentéktelennek tűnő események sorozata hogyan állítja végzetes pályára a főhősök életét. A regény drámája nem a lord politikai vagy erkölcsi kisiklásából, hanem a főkomornyik ehhez való viszonyából és különösen az ezzel való utólagos, felemás módon megvalósuló szembenézésből fakad. A rejtélyesnek tűnő cím értelmezésének kulcsa, azt gondolom, a regényben szövegszerűen megtalálható. Stevens utazása során felidéződnek általa elkövetett apró embertelenségek, amelyeken akkor, a szolgálat követelményeire hivatkozva, továbblépett, de most nyomasztóan jelentősnek tűnnek. Kommentálja, magyarázza viselkedését, azonban e magyarázatok egyre kevésbé meggyőzőek. Életének vállaltan legfontosabb szereplője Lord Darlington, és a dráma egyik vonala az, ahogy feltáruznak ennek az idealizált személynek az árnyoldalai. Emellett fokozatosan kibontakozik az is, hogy volt életében két másik fontos szereplő, akik annak a lehetőségét hordozták, hogy hivatása mellett személyes, emberi kapcsolatai is legyenek: az apja és Miss Kenton (a későbbi Mrs Benn), aki az ő beosztottjaként házvezetőnként szolgált. A feltörő emlékek és végül a személyes találkozás révén szembesül azzal, hogy nemcsak útja kinyilvánított céljával, hogy visszaszerezze Miss Kentont munkatársának, vallott kudarcot, hanem elszalasztotta élete nagy lehetőségét is arra, hogy szerető társra találjon. „Miért tagadjam, akkor a szívem szakadt meg” – vallja meg az érzélgősnek nem mondható Stevens. A könyv végén, két nappal e végzetes találkozást követően, egy esteledő nyári napon, kísétál egy tengeri mólóra, ahol egy szokatlan rituáléhoz gyülekeznek az emberek: a sötétedés beálltakor színes fények gyulladnak ki, amit a jelenlevők nagy izgalommal várnak, és örömkialtással fogadnak; ünnepi hangulat születik, amelyben az egyébként többnyire idegen emberek elfogadással, szinte szeretettel fordulnak egymáshoz. Itt, egy padon ülve kerül sor arra a beszélgetésre, amelynek során egy helybéli lakos azt magyarázza Stevensnek, hogy a nap legjobb része az este, ez az, amit leginkább várnak az emberek, és ez a várakozás hozza össze őket itt is. Természetesen ez a padtárs átvitt értelemben beszélt az estéről, és Stevens is így értelmezi azt, amikor magában morfondírozva azt mondja: „[...] I should adopt a more positive outlook and try to make the best of what remains of my day.” (kiemelés GI). Azt gondolom, nem alaptalan azt feltételezni, hogy ez a fordulat tér vissza a regény címében. Ugyanaz a szóalak, ami a regény szövegében igeként szerepel, a címben főnévként jelenik meg. De mindkét esetben ugyanarról van szó: egy immár megváltoztathatatlan életutat bejárt öregember számára hátralévő élet lehetőségeiről. Ami megmaradt, persze már csak egy élet romja, mégpedig nem is csupán amiatt, amit ő maga elmond, hogy korábbi munkáltatójának megadott mindent, amire csak képes volt, és úgy érzi, már nem sok maradt, amit adni tudna. Sokkal inkább azért, mert Stevens rájön, hogy nem lehet büszke a szolgálatra, amelyet minden más elé helyezett az életben, és ugyanakkor megtagadta a szeretetet attól a két embertől, aki számított volna erre. Így helyrehozhatatlanul egyedül maradt minden emberi kapcsolat nélkül, egy bár jóindulatú, de idegen, új munkáltatóval, akinek nem jelentenek semmit azok az értékek, amelyek jegyében feláldozta saját maga és két másik ember személyes boldogságát. A címben szereplő „nap” főnév tehát, ahogy Gergely Ágnes írja, az újabb magyar kiadások címétől eltérően, egyes számban kellene, hogy álljon, de nem azért, mert a történet egy meghatározott eseményének időpontját jelöli, hanem azért, mert az életet jelképezi; az pedig, amit „romok”-nak fordítottak, helyesen a főhős számára hátralévő időre utal. A regény címében ezek az elemek kellene, hogy valamilyen módon

megjelenjenek. A lehetséges megoldások közül néhány amatőr példa (ha a „nap” jelképhez ragaszkodunk): A nap vége, vagy Napnyugta után, illetve (ha a „romok”-at akarjuk hangsúlyozni): Ami még hátra van.